

לוטוס מקרין Lotus corniculatus צמח ר"ש עשבוני

הגדל בחרמון הגבוה (יולי 2021)

ערגה אלוני

פתיח: לוטוס מקרין הוא צמח רב-שנתי עשבוני הגדל בקרקעות כבדות בדוליות בחרמון הגבוה. בחורף הצמח מתכסה שלג וגבעוליו מתנוונים. בתחילת האביב לאחר הפשרת השלג הוא מלבלב בענפים צעירים. עליו מורכבים והתפרחות שופעות פרחים צהובים אדומים מרהיבים ביופיים.

לוטוס מקרין המשתייך לקטניות, הוא צמח רב-שנתי שרוע. בחורף הוא מכוסה שלג. בתחילת האביב עם הפשרת השלג הצמח מלבלב ומצמיח ענפים עשבוניים מבסיסו שבקרקע. הענפים דקים שרועים לצדדים יוצרים משטח בקוטר 20-60 ס"מ, גובה הצמח כ-7 ס"מ (שמידע 2005). במפרקים מתפתחים עלים מסורגים על הגבעול. העלה מורכב תלתני: בראשו שלושה עלעלים פשוטים יוצאים מנקודה אחת מקצה ציר העלה. שני עלעלים נוספים שהם עלי-לוואי, מצויים קרוב לבסיס העלה. כסות דלילה של שערות בהירות מעטרת את העלעלים לרוב את צדם התחתון.

לוטוס מקרין: מימין הצמח שרוע הפריחה ענפה. משמאל: העלה מורכב תלתני צילום: ערגה אלוני ©

הפרחים פרפרניים מסודרים בתפרחת דמוית סוכך. העוקץ שאורכו 4-7 ס"מ, מתפתח מחיק העלה ונושא פרחים. בראש העוקץ נישאים 3-5 פרחים בצבע צהוב אדום. הפרח נתון בגביע ירוק ושעיר דמוי כוסית. העלים מאוחים עד מחציתם ובהמשכם 5 שיניים ארוכות שעירות. הפרח פרפרני: עלי כותרת 5, המפרש גדול ומעוגל מרכזו מוארך מעלה. גב הפרח אדום צהוב, חזיתו צהובה זוהרת, מעטורת קווי אורך אדומים אנכיים מקבילים. המשוטים צהובים, חופים על הסירה. הסירה מוסתרת ובה 9 אבקנים שזיריהם מאוחים חלקית סביב השחלה, אבקן אחד חופשי. העלי ארוך בראשו צלקת קטנה והוא ארוך מהאבקנים. הפרחים מפיצים ריח ומייצרים צוף. המאביקים הם חרקים שונים אך בעיקר דבורים: דבורי בר כמו בומבקס ודבורי דבש (Van-der Kooi CJ 2015). הפרי תרמיל צר, ארוך, מרובה זרעים, הנפתח בהבשלתו לשתי קשוות שמסתלסלות והזרעים נזרקים למרחק. הזרעים חלקים קוטרם אינו עולה על 3 מ"מ (פינברון-דותן. דנין א. 1991). פריחת **לוטוס מקרין** מתרחשת בין מאי לאוגוסט.

לוטוס מקרין מימין: פרח פרפרני מרהיב ביופיו. משמאל: קבוצת פרחים שבעם משתנה בבגרותם. צילום: ערגה אלוני ©

לוטוס מקרין נפוץ במרומי החרמון מרום של 1650 מ' ומעלה. הוא גדל בקרקעית הדוליות שם מצויות לרוב קרקעות כבדות עשירות בחומר אורגני ובמים הניגרים אל המקום הנמוך שהוא גם מוגן מרוחות. הצמח סובל בעודף בסיסיות בקרקע ורגיש לחוסר אוורור בשורשיו. בארץ הוא גדל בדוליות בחרמון יחד עם עוד מינים אחרים. הוא מייצג שם את טיפוס הצומח האלפיני באירופה המאופיין במינים רב-שנתיים עשבוניים שרועים ופרחים צבעוניים. בעוד שצומח מדרונות הדוליות הוא כרקוצי ומייצג את הצומח בהרי מערב אסיה (שמידע. לבנה. פרגסון 1977).

תפוצתו בעולם רחבה: מצוי באירופה, ומאופיין בזה שכל שהצמח צפוני יותר הוא גדל בגובה טופוגרפי נמוך. מצוי בארצות הים התיכון, עד להימאליה, במרכז אסיה ובצפון אפריקה. באנגליה ובסקוטלנד, הצמח גדל בצדי דרכים ובשדות, משמש כצמח מרעה ונשתל כמגן בפני סחף קרקע (Heuzé V. et al 2016). בצפון אמריקה ובאוסטריה הצמח גודל כדי למנוע סחף קרקע. הוא התפשט לשטחי הבר, התחרה במינים המקומיים, והפך להיות מין פולש. גם שריפות אינן משמידות אותו והוא מתחדש. הצמח מכיל באבריו גליקוזיד בריכוז נמוך ולא מסוכן לאדם. משמש באזורים אלה תרופה עממית כנגד חרדות ותשישות.

הסוג לוטוס מכיל מלמעלה מ-200 מינים, מהם רב שנתיים מדבריים, ומינים אלפיניים. מוצאו של הצמח ככל הנראה באגן ים התיכון, בו מצוי המספר הרב ביותר של המינים. חושבים שאבותיו הם הכלאה בין שני מינים: *L. tenuis* שמקורו בדרום אירופה מין זה גדל בקרקעות דלות הוא עמיד למליחות ופרחיו צהובים. הורה שני: *L. alpinus* הוא מין רב-

שנתי אלפיני של הרי האלפים בדרום אירופה בעל פרחים בצבע צהוב, כתום, ואדום)
(Ross MD. Jones WT. 1985). בארץ, המין הקרוב **ללוטוס מקרין** הוא **לוטוס צר- עלים**
הגדל באזורים לחים וכיום מצוי בסכנת הכחדה.

ספרות

פינברון-דותן נ. דנין א. 1991. המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.

שמידע א. 2005. צמחי ישראל המדריך השלם לצמחים ופרחים בא"י. הוצאת מפה.

שמידע א. לבנה מ. פרגסון ו. 1977 בין שלגי חרמון משרד הביטחון , רשות שמורות הטבע.

Heuzé V. Tran G. Nozière P. Lebas F. 2016. Birdsfoot trefoil (Lotus corniculatus). Feedipedia <https://www.feedipedia.org>

Ross MD. Jones WT. 1985. The origin of Lotus corniculatus Theoretical and Applied Genetics 71, p.284-288

Van- der Kooi CJ. Pen I. Staal M. Stavenga DG. Elzenga JTM. 2015. Competition for pollinators and intracommunal spectral dissimilarity of flowers. Plant Biology 18(1):56-62